Länsstyrelsen Skåne

Datum
2025-01-13

Diarienummer
451-32402-2024

Försvarsdepartementet
fo.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster (SOU 2024:64)

Dnr Fö2024/01550

Sammanfattning

Sammanfattningsvis ställer sig Länsstyrelsen Skåne positiv till ambitionen att motståndskraften i samhällsviktiga tjänster ska stärkas i Sverige och inom Europeiska unionen och stödjer därmed utredningen i stort. Där Länsstyrelsen har invändningar tas dessa upp här. Länsstyrelsen väljer också att i flera fall lyfta fram utredningens förslag och understryka vikten av förslaget i fråga.

5.3.3 Undantag för åtgärder enligt andra regelverk med motsvarande verkan

Länsstyrelsen delar utredningens förslag och ser det som viktigt att regeringen ges möjlighet att i föreskrifter ange vilka bestämmelser om riskbedömning, åtgärder för motståndskraft, bakgrunds-kontroller och incidentrapportering som har motsvarande verkan. Ju tydligare det kan anges desto bättre så att det inte lämnas öppet för olika bedömningar.

Utredningens förslag: Om annan författning innehåller bestämmelser om krav på riskbedömning, åtgärder för motståndskraft, bakgrundskontroller och incidentrapportering ska de bestämmelserna gälla om kraven minst motsvarar verkan av skyldigheterna enligt denna lag. Vid bedömningen ska bestämmelsernas omfattning samt vilken tillsyn och vilka sanktioner som är kopplade till kraven i bestämmelserna beaktas.
Regeringen får i föreskrifter ange vilka bestämmelser om risk-

bedömning, åtgärder för motståndskraft, bakgrundskontroller och incidentrapportering som har motsvarande verkan.

5.3.4 Undantag för brottsbekämpning och Sveriges säkerhet

Som även framgick i länsstyrelsens tidigare remissyttrande avseende nya regler om cybersäkerhet (SOU 2024:18) är Länsstyrelsens uppfattning att en större del av den offentliga sektorn borde omfattas av denna lag. Detta i syfte att på ett bredare plan öka motståndskraften i samhällsviktiga tjänster.

Länsstyrelsen bedömer vidare att det skulle underlätta tillämpningen och öka acceptansen för regelverket om fler aktörer omfattades av lagens tillämpningsområde.

Länsstyrelsens uppfattning är därför att undantag inte bör göras för myndigheter som till övervägande del bedriver säkerhetskänslig eller brottsbekämpande verksamhet. Just av den anledningen behövs förutom säkerhetsskydd, även stärkt motståndskraft i övriga delar av verksamheten varför Länsstyrelsen förordar att även dessa verksamhetsutövare omfattas av NIS2 och CER-direktiven.

Länsstyrelsen delar utredningens förslag om undantag för uppgiftsskyldigheter rörande uppgifter som omfattas av säkerhetsskyddslagen samt att tillsynsmyndigheterna får begränsade undersökningsbefogenheter för sådana delar av områden, lokaler eller andra utrymmen där säkerhetskänslig verksamhet bedrivs.

Utredningen föreslår vidare att om en kritisk verksamhetsutövare anger att den samhällsviktiga tjänsten till någon del träffas av bestämmelserna i säkerhetsskyddslagen (2018:585) ska tillsynsmyndigheten enligt denna lag underrätta ansvarig tillsynsmyndighet enligt säkerhetsskyddslagen (2018:585) om detta förhållande. Syftet är att en verksamhetsutövare inte ska kunna undvika tillsyn genom att uppge att en viss samhällsviktig tjänst är säkerhetskänslig trots att den inte är det, och på så sätt kringgå tillsyn enligt endera av regelverken. Länsstyrelsen har svårt att se att information om en verksamhetsutövare har anmält att den bedriver säkerhetskänslig verksamhet uppfyller det syfte som utredningen avser. Endast uppgiften om att en verksamhetsutövare har anmält att de bedriver säkerhetskänslig verksamhet säger ingenting om vilken del av verksamheten som är säkerhetskänslig. En anmälan om säkerhetskänslig verksamhet kan grunda sig i att en verksamhetsutövare har en (1) handling som är säkerhetsskyddsklassificerad men resterande delar av verksamheten är inte säkerhetskänslig. Länsstyrelsen ser två problem med liggande förslag. För det första är det inte alltid att tillsynsmyndigheten för

säkerhetsskyddslagen har information om i vilken eller vilka delar av en verksamhetsutövares verksamhet som är säkerhetskänsliga. För det andra; i de fall där informationen saknas skulle den behöva begäras in från verksamhetsutövaren och då är tiden fem dagar för kort tid. Vi föreslår därför att bestämmelsen vidgas med en skyldighet för tillsynsmyndigheten enligt denna lag att uppge vilken del av en verksamhetsutövarens verksamhet som är säkerhetskänslig och som är föremål för undantag vid kontakt med tillsynsmyndigheten för säkerhetsskyddslagen.

6.2.1 Begreppen samhällsviktig tjänst kontra samhällsviktig verksamhet

Länsstyrelsen delar utredningens beskrivning av utmaningarna med likheterna och olikheterna mellan begreppen samhällsviktig tjänst kontra samhällsviktig verksamhet och de otydligheter som detta skapar. Länsstyrelsen vill också passa på att påminna om att det på flera håll i utredningen står ”kritiska entiteter” då det framgått att detta ska bytas mot kritiska verksamhetsutövare.

Länsstyrelsen instämmer med utredningens bedömning att det finns stort värde i att i framtiden se över direktivens koppling till det svenska beredskapssystemet och möjligheten till att ensa såväl begrepp som sektorer som träffas av olika regelverk.

8.3 Incidentrapportering

Kritiska verksamhetsutövare ska utan onödigt dröjsmål rapportera incidenter som medför eller kan medföra en betydande störning i tillhandhållandet av samhällsviktiga tjänster.

För att klargöra begreppet ”*kan medföra*” konstaterar utredningen att ”*det krävs att incidenten potentiellt kan medföra en störning i den samhällsviktiga tjänsten, dvs. det måste finnas viss sannolikhet för att en störning kan inträffa*”.

Länsstyrelsen bedömer det viktigt att även begreppet ”*utan onödigt dröjsmål*” tillsammans med ”*kan medföra*” förtydligas så långt det är möjligt i framtida föreskrifter för att undvika skillnader i tolkning bland tillsynsmyndigheter och verksamhetsutövare.

9.3.1 Ett system för bakgrundskontroll enligt CER

Länsstyrelsen delar inte utredningens uppfattning om hur den föreslår att utforma systemet för bakgrundskontroll. Då med endast

ett registerutdrag som komplement till bakgrundkontrollen. Vi föreslår att även säkerhetssamtal ska läggas till som ett tredje moment.

(Länsstyrelsens motförslag inverkar på **6 kap. 3 – 7 §§** utredningens författningsförslag)

Utredningens bedömning: Utformningen av systemet för bak-grundskontroll enligt CER-direktivet ska minimera ingreppet i den personliges integritet samtidigt som syftet med bakgrunds-kontrollen ska kunna uppnås. Systemet ska utformas på ett sådant sätt att den person kon-trollen avser ska begära ut uppgifter om sig själv. Rätten att utfärda föreskrifter avseende bakgrundskontroller följer av den allmänna föreskriftsrätten avseende åtgärder för mot-ståndskraft.

Länsstyrelsen bedömer att mot bakgrund av det bakgrundskontrollen ska skydda, lagren alldeles under säkerhetsskydd, det vill säga samhällskritisk verksamhet, så balanserar inte sällan sådan samhällskritisk verksamhet mellan att vara just samhällskritisk och säkerhetskänslig verksamhet, toppen på isberget och lagret direkt där under. Skiljelinjen mellan samhällskritisk och säkerhetskänslig verksamhet är sällan helt rak och självklar. När utpekad samhällskritisk verksamhet får betydelse för Sveriges säkerhet blir den per definition säkerhetskänslig verksamhet.

Det ska finnas en skillnad i bakgrundskontrollen mellan samhällskritisk och säkerhetskänslig verksamhet, men den får inte vara för stor, vilket Länsstyrelsen bedömer den blir enligt utredningens förslag. Därav anser Länsstyrelsen Skåne att utredningens föreslagna utformning inte tillräckligt omhändertar de sårbarheter illojal personal kan utgöra. Utredningen har vägt in att bakgrundskontrollen ska minimera ingreppet i den personliges integritet samtidigt som syftet med bakgrundskontrollen ska kunna uppnås, vilket Länsstyrelsen inte bedömer den göra. Det måste till något mer, därför föreslår Länsstyrelsen att säkerhetssamtal läggs till förslaget där sökandes lojalitet bättre ska kunna bedömas.

Vi föreslår i stället ett system för CER och NIS2 med grundutredning i likhet med systemet för säkerhetsprövning i säkerhetsskyddslagen. I grundutredning innefattas också säkerhetssamtal. Säkerhetssamtal tillsammans med föreslagna bakgrundskontroll och registerutdrag från brottsregistret skulle utgöra stabilare grund att bedöma sökandes lojalitet.

Hoten från omvärlden fortsätter att öka med större antal cyberattacker, misstänkta sabotage och ex. i Europa ofta i form av anlagda bränder. Polisen bedömde i februari 2024 att 62 000 personer bedöms kriminella eller ha koppling till kriminella nätverk (Polismyndigheten på uppdrag av regeringen). Det har vid flertalet tillfällen visat sig att främmande makts underrättelse- och säkerhetstjänster anlitat kriminella för attentat och sabotage.

13.1 Frågan om sekretess för uppgifter som rör incidentrapportering, med mera

Länsstyrelsen delar utredningens analys och förslag och bedömer det viktigt att viljan att rapportera incidenter inte ersätts av en rädsla eller ovilja att rapportera.
Ett incidentrapporteringssystem bygger på att de aktörer som ska genomföra incidentrapportering har en hög tilltro till systemet och att deras känsliga uppgifter ges ett fullgott skydd. Om tilltron minskar kan aktörerna överväga att inte genomföra rapporteringen eller utelämna uppgifter som aktörerna anser är känsliga. En sådan utveckling riskerar att motverka ändamålet med rapporteringen, vilket i slutändan kan leda till mer omfattande sårbarheter i samhället. Av detta skäl bör sekretessfrågan för uppgifterna i en incidentrapport tas på allvar och Länsstyrelsen delar därför utredningens förslag.

Utredningens bedömning: En ny sekretessbestämmelse bör införas i 18 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Syftet med bestämmelsen är att ge ett skydd för uppgift i incidentrapporter som följer av kravet på incidentrapportering enligt lagen (2025:000) om cybersäkerhet och lagen (2025:000) om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare samt uppgift om åtgärd som följer av en sådan incident. Bestämmelsen bör ha ett omvänt skaderekvisit som syftar till att uppfylla kraven på konfidentialitet i NIS2- och CER-direktiven.

13.2 En ny sekretessbestämmelse för uppgift i incidentrapporter

Länsstyrelsen både delar utredningens förslag och vill trycka på vikten av en ny bestämmelse i OSL, då med omvänd skaderekvisit.

Den nya bestämmelsen ska explicit ta sikte på uppgift i

incidentrapporter som följer av lagen om cybersäkerhet och lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare samt på uppgift om åtgärder som följer av sådana incidenter. Detta i syfte att motverka de negativa effekter i den rapporterande verksamhetsutövarens verksamhet som har beskrivits ovan och som är hänförliga till att sekretessen för uppgift i incidentrapporter inte är heltäckande. Länsstyrelsen delar även utredningens förslag att den nya bestämmelsen bör utformas med omvänt skaderekvisit.

Utredningens förslag: En ny bestämmelse om sekretess förs in i 18 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) med följande lydelse.
Utöver vad som följer av 8 § gäller sekretess för uppgift i en incidentrapport enligt 3 kap. 5–7 §§ lagen (2025:000) om cyber-säkerhet och 5 kap. 1 § lagen (2025:000) om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare samt för uppgift om åtgärd som följer av en sådan incident om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den rapporterande verksamhetsutövarens verksamhet skadas eller de åtgärder som vidtagits motverkas. För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst fyrtio år.
Rätten att meddela och offentliggöra uppgifter ska inte ha före-träde framför den tystnadsplikt som följer av den nya sekretess-bestämmelsen.

13.5 En ny sekretessbestämmelse för diarier för incidentrapporter

Länsstyrelsen stödjer och delar utredningens uppfattning att en uppgift om förekomsten av en incidentrapport som rör eller kommer från en aktör i sig kan motverka syftet med incidentrapporteringen om uppgiften om aktören röjs. Om till exempel en aktör inom elförsörjningen rapporterar en incident skulle, även om sekretess gäller för uppgifterna i rapporteringen, ärendemening och avsändare bli offentliga i det diarium som mottagaren registrerar incidentrapporterna i. Länsstyrelsen ser därmed det vara av vikt med en bestämmelse som gäller diarium över incidentrapporter vid Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, tillsynsmyndighet samt myndighet som rapporterar incidenter enligt lagen (2025:00) om cybersäkerhet och lagen (2025:00) om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare.

Utredningens bedömning: En ny bestämmelse införs i 3 § offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) som gäller diarium över incidentrapporter vid Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, tillsynsmyndighet samt myndighet som rapporterar incidenter enligt

lagen (2025:00) om cybersäkerhet och lagen (2025:00) om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare.

13.6 En ny sekretessbestämmelse för uppgift i bakgrundskontroll

Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att en bakgrundskontroll kan innebära att för den enskilde synnerligen känsliga uppgifter lämnas över till arbetsgivaren eller den som annars ska göra bakgrundskontrollen. Det är därför viktigt att det finns ett skydd för att uppgifterna inte används för annat ändamål än det avsedda. Länsstyrelsen stödjer därför förslaget om ny sekretessbestämmelse för ändamålet.

Utredningens förslag: En bestämmelse om sekretess för uppgifter i en bakgrundskontroll införs i en ny punkt (10) i 35 kap. 1 § OSL som gäller för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men och uppgiften förekommer i angelägenhet som rör bakgrundskontroll enligt lagen (2025:000) om motstånds-kraft hos kritiska verksamhetsutövare.

14.6 Sanktionsavgiften för enskilda verksamhetsutövare ska höjas

Länsstyrelsen instämmer i utredningens förslag att i säkerhetsskyddslagen höja sanktionsavgiften för enskilda verksamhetsutövare. Det är rimligt att beloppsintervallet för sanktionsavgifter enligt säkerhetsskyddslagstiftnigen motsvarar beloppsintervall i lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare samt lagen om cybersäkerhet.

Utredningens förslag: Sanktionsavgiften för enskilda verksam-hetsutövare ska bestämmas till lägst 25 000 kronor och högst till det högsta av 120 000 000 kronor eller 2 procent av verksamhetsutövarens totala globala årsomsättning under föregående räkenskapsår.

Utredningens bedömning: Bestämmelsen om sanktionsavgiften för en statlig myndighet, kommun eller region i säkerhetsskydds-lagen ska inte ändras.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Anneli Hulthén med tillsynshandläggare Dan Wetterqvist som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Kajsa Helmbring, avdelningschef och Jimmie Ask, enhetschef, medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kommentar [LN1]: Ska ha med ett sådant här stycke också